

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

DIDAKTICKÝ MATERIÁL – PŘÍBĚH PAPÍRU

Ester Tajrychová

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Ilustrace a Grafika

Specializace Mediální a didaktická ilustrace

Bakalářská práce

DIDAKTICKÝ MATERIÁL – PŘÍBĚH PAPÍRU

Ester Tajrychová

Vedoucí práce: Doc. akad. mal. Mikoláš Axmann
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

podpis autora

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce Doc. akad. mal. Mikoláši Axmannovi, za podnětné připomínky a čas, který mé práci věnoval. Dále také musím poděkovat ateliéru Knihy a tvarování papíru a Bc. Pavle Boháčové za rady a pomoc všeho druhu.

OBSAH

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	1
2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY	3
2.1 Inspirační zdroje	4
2.2 Stručná historie papíru.....	5
3 CÍL PRÁCE	9
4 PROCES PŘÍPRAVY	10
4.1 Studium odborné literatury.....	10
4.2 Materiálové zkoušky	11
5 PROCES TVORBY	12
5.1 Autorská kniha – Příběh papíru	12
5.2 Didaktické divadlo	12
5.3 Naučná tabule	13
6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA	14
6.1 Autorská kniha	14
6.1.1 Knihtisk.....	15
6.2 Didaktické divadlo	15
7 POPIS DÍLA	16
7.1 Autorská kniha – Příběh papíru.....	16
7.2 Objekt didaktického divadla	16
7.3 Naučná tabule	17
8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR	18
9 SILNÉ STRÁNKY	19
10 SLABÉ STRÁNKY	20
11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	21
12 RESUMÉ	22
13 SEZNAM PŘÍLOH	23

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Před třemi lety jsem začala studovat Specializaci Mediální a didaktická ilustrace na Ústavu umění a designu.

V prvním semestru studia jsem si na téma Podzim a zima zvolila mou oblíbenou techniku vyškrabávání do tuše pro vytvoření hracích karet. (viz Příloha 1)

Ve druhém semestru jsme jako téma Klauzurní postupové zkoušky měli vytvořit papírové divadlo bez použití jiných materiálů. Jako téma jsem si zvolila Biblické příběhy - Stvoření světa, O Adamovi a Evě a Potopa světa. (viz Příloha 2) Touto prací se mi otevřela úplně nová cesta řešení samotné ilustrace. Troufám si říct, že to byl první krok, který následně vyústil právě ve volbě tématu mé bakalářské práce.

Ve třetím semestru s tématem Výlet jsme vytvářeli leporelo vyprávějící jednoduchý záznam nějaké „cesty“. Vznikla tak má první autorská kniha s použitím koláží a některých prostorových prvků, kterým bych se ráda v budoucnu věnovala ještě více. Také jsem se v té době začala věnovat základům knižní vazby a pro své leporelo jsem vytvořila první ruční papíry. (viz Příloha 3)

Ve čtvrtém semestru bylo naším úkolem vytvořit kompletní tentokrát již tištěnou knihu. Rozhodla jsem se pro Ezopovy bajky a vytvořila jsem si vlastní výběr, který jsem volně převyprávěla a spojila do menších navazujících celků, díky tomu, že se některá zvířata

v bajkách objevují častěji. Poprvé jsem si tedy vytvářela i vlastní texty. Jako ilustrace jsem použila miniaturní kresby tužkou, což je v zásadě můj nejtýpčtější projev, pokud jde o volnou tvorbu do skicáře. (viz Příloha 4)

V předposledním semestru bakalářského studia jsem si opět vybrala knihu, tentokrát novelu D. H. Lawrence – Vítězný houpací kůň. Zde jsem se rozhodla – vzhledem k tomu, že se většina děje odehrává v jednom anglickém rodinném domě – vytvořit kulisy a loutky pro celý příběh a do knihy je jako ilustrace nafotit. Vzniká tak dojem jakéhosi rodinného fotoalba zachycujícího momentky z jejich (spíše tragického) života. (viz Příloha 5)

Pokud bych měla své dosavadní dílo shrnout, musím říct, že hlavním rysem bude nejspíš fakt, že jsem se pokoušela každou práci pojednat a uchopit jiným způsobem, technikou. Nejspíš proto, že jsem neměla základy ze střední umělecké školy, lákalo mě stále učit se nové věci. Charakteristická bude obliba práce s jakoukoli hmotou s přesahem do prostoru, objektu. Může se zde také projevit zájem o divadlo a divadelní tvorbu. V poslední době jsem se ve své tvorbě dostala také ke koláži kombinované s kresbou a práci z papíru všeobecně.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Jak již bylo zmíněno, k práci s papírem jsem se dostala již během prvního ročníku bakalářského studia, kdy mě nejvíce zaujaly nekonečné možnosti jeho využití ve výtvarné tvorbě. Lákaly mě způsoby využití papíru nejen jako podkladu pro výtvarnou práci, ale jako dílo samotné, způsoby, jak ho nechat co nejvíce „promluvit“. Papír chápu jako fenomén, jehož kvality si snad v posledních letech lidé čím dál více uvědomují nebo se alespoň o něco takového začínají projevovat snahy už i například na uměleckých školách. Doufala bych, že se ještě dočkáme také určité renesance papírenského řemesla a zájem o kvalitu papíru se nebude týkat jen výtvarníků, kteří jej pro svou práci potřebují pečlivě vybírat.

„Papír se stal tak běžnou součástí našeho světa, že jej ani nevnímáme. Je prostě samozřejmostí, ztratil svá specifika a stal se čímsi, co se k něčemu používá. Místo abychom vnímali věci ve své podstatě, chápeme je s odkazem na nějaké využití, ...

Zřídka se setkáváme s hodnocením papíru jako krásné věci samé o sobě.“¹

Přesto jeho historie není všem známá. Vždy mě fascinovalo, jak o většině věcí, které člověk bere jako samozřejmost, často nevíme ani minimum informací. Toto téma jsem si tedy vybrala proto, že mě samotnou historie zajímala a ráda bych se pokusila povědomí o historii papíru rozšířit a ukázat, jak dalekou cestou a vývojem musel tento základní materiál projít, abychom mohli mít na stole

¹ KOČMAN, Jiří Hynek. *Médium papír*. Vyd. 1. Brno: VUTIUM, 2000. 87 s. ISBN 80-214-1551-7.

vždy k dispozici jeden bílý arch kancelářského papíru, ke kterému myslím nikdo nějakou zvláštní úctu nechová. Vzhledem k zaměření studovaného ateliéru jsem se také raději přiklonila k formě didaktického materiálu, resp. knize která pokud možno přináší svému čtenáři nějaké nové informace. Divadlo a naučná tabule celý soubor doplňují se stejným záměrem.

2.1 Inspirační zdroje

Před několika lety jsem se seznámila s pojmem paper art. Jde o novou uměleckou kategorii, která pojímá papír jako umělecké médium samo o sobě. Pracuje přímo s papírovými vlákny, resp. papírovinou, z papírové hmoty tvoří sochy či prostorové objekty. Paper art nebo také **umění papíru** v širším slova smyslu zahrnuje díla vytvořená z papíru např. vrstvením, kolážováním, dekolážováním apod.²

Prvním z autorů jehož práce mě velice zaujaly a přiměly se nad fenoménem papíru zamýšlet je Peter Callesen. Využívá převážně bílý kancelářský papír formátu A4, který velmi minimalistickým způsobem prořezává a lepí a skládá do hotových prací. (viz Příloha 6)

Z českých umělců, kteří s papírem pracovali v duchu dnešního pojetí paper artu oceňuji také práci Adrieny Šimotové.

V průběhu hledání konečného výtvarného řešení mě pak ovlivnilo také seznámení s ručními papíry Eduarda Ovčáčka. (viz Příloha 7)

² KOČMAN, Jiří Hynek. *Médium papír*. Vyd. 1. Brno: VUTIUM, 2000. 87 s. ISBN 80-214-1551-7. s.69

V neposlední řadě musím uvést také zdroj inspirace už z mého dětství, prostorové knihy Vojtěcha Kubašty.³ Chápu ho jako v dnešní době u nás trochu zapomenutého mistra dětské knihy.

2.2 Stručná historie papíru

„Obecně rozumíme papírem relativně tenkou stejnoměrnou vrstvu vláken (převážně rostlinného původu), vodou naplavených na síto, odvodněných a usušených.“⁴

Nejčastěji uváděné datum označující vznik papíru tak jak ho známe dnes je rok 105 n. l., kdy ho měl vynalézt eunuch Tsai Lun na dvoře čínského císaře. Pozdější archeologické průzkumy dokázaly, že první pokusy musely vzniknout už dokonce o několik století dříve. Dlouho se nevědělo, proč se neujal a nerozšířil už dříve, než zjistili, že kvůli svému složení nebyl vhodný pro psaní – text se na něm rozpíjel. První papíry byly vyráběné z konopí. Později Tsai Lun vyráběl papír z lýka morušovníku, zbytků hedvábí, bavlněných či lněných hadrů a bambusu.⁵

Čína si tento vynález stejně jako většinu své kultury dlouho střežila jako veliké tajemství. Do okolního světa se papír rozšířil až s expanzí výbojných Arabů. Ti r. 751 v bitvě na řece Talas u města Samarkandu (na území dnešního Uzbekistánu) čínská vojska

³ Vojtěch Kubašta, (1914-1992), český architekt a umělec, průkopník prostorové knihy.

⁴ KOČMAN, Jiří Hynek. *Médium papír*. Vyd. 1. Brno: VUTIUM, 2000. 87 s. ISBN 80-214-1551-7. s. 6

⁵ The Story of Paper – Journeys in Time [on-line]. [cit. 2014-04-18] Dostupné z WWW: <http://cctv.cntv.cn/lm/journeysintime/special/storyofpaper/>

porazili a několik Číňanů zajali. Podle legendy mezi nimi byli i tací, kteří ovládali výrobu papíru. A tak se tajemství tohoto záhadného „Bílého řemesla“, jak je později nazýváno, rozšířilo v roce 794 až do Damašku a odtud dál. V roce 900 už se vyráběl papír i v Egyptě a s výboji Arabů postupovala jeho výroba dál. První papírny se tak v Evropě objevily v 11. století, tisíc let po objevení výroby papíru, nejprve ve Španělsku, pak ve Francii a Itálii. Itálie se stala vývozcem papíru do celé křesťanské Evropy, kde postupně začal nahrazovat dosud používaný pergamen.⁶

Výroba papíru se postupně šířila Evropou až se v roce 1499 objevuje první doložená papírna i na našem území, na Zbraslavi. Podle některých zdrojů vznikla už v roce 1370 papírna v Chebu pro potřeby Karlovy univerzity, ale odborníkům se stále nepodařilo tyto údaje doložit.⁷

Koncem 17. století už na našem území bylo papíren 60 a stále přibývaly. Nešlo samozřejmě vždy o velké podniky s vynikající kvalitou, ale papírenské řemeslo se těšilo jisté vážnosti a papírenští mistři výsadního postavení.

Papírny na našem území měly ještě v dobách Habsburské monarchie vůbec největší podíl produkce papíru!

Ve staletích následujících jeho rozšíření v Evropě se výroba papíru stále rozvíjela a vznikalo také nepřeberné množství různých druhů a formátů papíru. Největším přínosem byla lepenka, která nahrazovala v různých odvětvích kůži či dřevo a vyráběla se buď slepením více vrstev papíru nebo nabíráním větší vrstvy papíroviny na síto.

⁶ ZUMAN, František. *Knížka o papíru*. Vydání I. Praha: Společnost přátel starožitností, 1947. 94-[II] s. Stopami věků; Sv. 18.

⁷ KOČMAN, Jiří Hynek. *Médium papír*. Vyd. 1. Brno: VUTIUM, 2000. 87 s. ISBN 80-214-1551-7.

Výroba papíru v Evropě byla téměř kompletně přejata z té původní čínské. Dlouhou dobu sloužily jako hlavní surovina lněné nebo bavlněné hadry, které se i několik měsíců namáčely, posléze drtily a mlely na jednotlivá vlákna, která se rozptýlila ve velkém množství vody a nabírala na síto natažené v rámu. Z něj se archy snímaly na plst' a po určitém počtu lisovaly. Sušení stejně jako čištění hadrů měly na starost ženy a obvykle probíhalo na půdách, které dobře větraly.

Postupně přibývalo i vynálezů usnadňujících práci.

Jako první to byl koncem 17. století holandr, soustava válců, jejichž pomocí se hadry s velkým množstvím vody mlely na jemnější kaši.

Následoval papírenský stroj, který vynalezl Louis-Nicolas Robert. Znamenal v celé výrobě skutečný zlom. Umožňoval totiž výrobu na „nekonečném“ sítu, takže vznikly první dlouhé role papíru na které se například tiskly noviny. Došlo k přeměně řemesla v průmysl.

Stále se však papír vyráběl převážně z hadrů případně recyklací papíru použitého. Až na konci 19. století se ve Švédsku začal vyrábět papír ze dřeva tak, jak ho známe dnes.⁸

Dnes je na světě kolem 3000 výrobců ručního papíru. Jen samotná Čína uvádí kolem 2000 manufaktur. V Evropě se však zachovalo jen kolem 5ti výrobců ručního papíru.⁹ Třemi nejvýznamnějšími současnými papírenskými manufakturami v Evropě jsou Cartiere

⁸ ZUMAN, František. *Knížka o papíru*. Vydání I. Praha: Společnost přátel starožitností, 1947. 94-[II] s. Stopami věků; Sv. 18.

⁹ Ruční papír ve světě [online] [cit. 2014-04-27] Dostupné z WWW: <http://www.rpvl.cz/cz/rucni-papirna/rucni-papir-ve-svete>

Miliani Fabriano v italském Fabrianu, Moulin Richard de Bas ve francouzském Ambertu a Velké Losiny.¹⁰

Papírna ve Velkých Losinách funguje nepřetržitě od roku 1596.¹¹

¹⁰ KOCMAN, Jiří Hynek. *Médium papír*. Vyd. 1. Brno: VUTIUM, 2000, 87 s. ISBN 80-214-1551-7.s. 65

¹¹ Historie [on-line] [cit. 2014-04-27] Dostupné z WWW: <http://www.muzeumpapiru.cz/cz/rucni-papirna/historie>

3 CÍL PRÁCE

Za cíl své práce jsem si stanovila vytvořit pokud možno ucelený soubor věnovaný tématu papíru a příběhu papíru na jeho cestě z Číny až k nám: autorskou knihu, didaktické divadlo a doplňující tabuli formátu B2. Vše vytvořené zásadně z papíru a jeho různých druhů.

Chtěla jsem nechat co nejvíce promluvit papír samotný a ukázat různé postupy tvorby, kterou umožňuje.

V dnešní době se sice s papírem setkáváme každý den, a jeho spotřeba stále roste, ale ve většině případů je samotný papír zahlcen barvou a informacemi a po několika prolistováních končí v koši. V lepším případě v modré popelnici na tříděný odpad.

Ráda bych tedy touto prací ukázala i to, že to není jediný způsob jak musí papír skončit a že je možné mu dát ještě jiné využití.

V neposlední řadě je mým záměrem spíše zábavnou formou rozšířit povědomí o historii papíru.

4 PROCES PŘÍPRAVY

Během přípravy na realizaci bakalářské práce jsem nejdříve využila dostupné zdroje zabývající se tematikou papíru a jeho historií. Následovaly první materiálové zkoušky a příprava textů pro knihu. Práce na divadle a naučné tabuli vyplynuly časem z knihy a jejího obsahu.

4.1 Studium odborné literatury

V českém prostředí paradoxně (vzhledem k historii papíren na našem území – viz 2.2) do dnešní doby nebylo vydáno veliké množství publikací zabývajících se touto tematikou.

Mezi zásadní práce patří například *Médium papír* J. H. Kocmana.¹² Tato publikace slouží také jako vzorník různých druhů papíru.

Dalším zásadním zdrojem, ze kterého jsem hodně čerpala informace také pro texty autorské knihy byla *Knížka o papíru* Františka Zumana.¹³ Zde obsažené informace a dostupné internetové zdroje mi poskytly bohatý základ pro přípravu obsahu knihy.

Další prací pak tedy byl výběr textů a tvorba jakési osnovy celé knihy. Snažila jsem se vybrat ty nejzásadnější okamžiky v historii papíru od jeho vzniku až do současnosti s ohledem na to, aby celý příběh pokud možno nepůsobil jen jako výčet fakt, ale snad spíše

¹² KOCMAN, Jiří Hynek. *Médium papír*. Vyd. 1. Brno: VUTIUM, 2000, 87 s. ISBN 80-214-1551-7.

¹³ ZUMAN, František. *Knížka o papíru*. Vydání I. Praha: Společnost přátel starožitností, 1947. 94-[II] s. Stopami věků; Sv. 18.

zajímavostí o papíru. Jelikož se jedná přibližně o 19 století, bylo nutné informace skutečně zestručnit (což mě častokrát mrzelo).

4.2 Materiálové zkoušky

Dále následovalo hledání konečného vzhledu. Po několika prvních zkouškách vytvořených doma zvítězil ruční papír jako nejvhodnější základní forma, vzhledem k tomu, že to je podoba, ve které papír vznikl a na dlouhá staletí se takto používal a šířil.

Po jednotlivých materiálových zkouškách jsem se definitivně rozhodla pro knihu vyrobenou z recyklovaného ručního papíru. Jako podmínku jsem si také stanovila materiál nebarvit, ale využít jen papír, který je každému volně dostupný, abych ukázala, že je možné materiálu, který se z větší části už dál nevyužívá ještě nalézt uplatnění a využít ho pro další tvorbu.

Z této volby pak automaticky vyplynul i knihtisk jako jedna z mála možností řešení tisku na ručních papírech, které si zachovávají svou hrubší strukturu.

5 PROCES TVORBY

5.1 Autorská kniha – Příběh papíru

Nejprve jsem se soustředila na tvorbu autorské knihy, ze které pak měly zbývající úkoly volně vycházet.

V průběhu konzultací jsem postupně dospěla od původního záměru vytvářet ruční papíry coby pozadí, které bych následně dokončovala různou koláží a asambláží, či dokreslovala tužkou, k (dle mého) ucelenějšímu výrazu, kdy jsem většinu prvků zapustila přímo do papíroviny už při tvorbě archu na síto. Také jsem upustila od myšlenky pracovat při této práci ještě s kresbou.

Stanovila jsem si formát strany na 25x25 cm. Každý jednotlivý arch jsem pak tvořila jako dvoustrany. S tím, že bylo nutné uvědomovat si také jeho oboustrannost v knize.

Většina dvoustran byla koncipována tak, aby (po složení) první strana obsahovala úvodní text, uvnitř listu byla hlavní ilustrace.

Tam, kde to obsah umožňoval jsem se pokoušela využít i nějakého překvapení pro čtenáře na čtvrté straně.

Tímto způsobem vznikaly všechny archy pro celou knihu. Místy jsem využívala pro koláže kromě různobarevných papírů i potištěné výstřižky z letáků, které sloužily jako jedna ze surovin pro papírovinu.

5.2 Didaktické divadlo

Pro objekt divadla jsem si stanovila, že bude víceméně kopírovat obsah knihy. I co se týče formátu jsem chtěla divadlo knize přiblížit. Šlo mi také hlavně o to, aby bylo divadlo skladné a nenáročné na

ovládání, což by umožňovalo odehrát divadelní představení kdekoli, třeba i na ulici a v omezeném počtu lidí. Nakonec jsem použila již hotovou krabici z vlnité lepenky, která díky strojové výrobě nejlépe vyhovovala. Od první chvíle jsem chtěla využít stínového divadla a ukázat tak další vlastnost papírů, která v knize tolik nemohla vyznít, průsvitnost.

Pro výslednou realizaci mě inspirovalo také tradiční čínské stínové divadlo.¹⁴

Původní záměr byl vytvořit jednotlivé scény a pozadí na zvláštních vyměnitelných listech, jako klasické kulisy. Nakonec jsem se však rozhodla pro větší volnost (jak pro herce, tak pro diváka) a ponechávám většinu kulis a rekvizit volně, což umožňuje i jejich opakované použití do různých scén.

5.3 Naučná tabule

Naučnou tabuli jsem se rozhodla pojmout jako velikou mapu Evropy a Asie, která názorně ukazuje jednotlivé nejdůležitější body ve vývoji papíru přímo na místech, kde se odehrály. Příběh papíru by se da také chápat jako takový cestopis. Tato stylizovaná mapa tedy popisuje kroky papíru z Asie až do Evropy. Čte se zprava doleva. Pro její výrobu jsem použila opět papírovinu jako v knize. Tentokrát však jen šedou a bílou (celulózu), aby tvořila méně rušivý podklad pro barevné detaily ilustrace.

¹⁴ Stínové divadlo [on-line] [cit. 2014-04-18] Dostupné z WWW: <http://czech.cri.cn/chinaabc/chapter21/chapter210101.htm>

6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

6.1 Autorská kniha

Rozhodnutí tvořit celý finální obraz přímo do ručního papíru jasně určilo i způsob tvorby na sítu. Papíry vznikaly postupným vyléváním papíroviny na síto, podle šablony, nebo jen s využitím plastické hmoty k vyznačení hranic namísto klasického způsobu – nabírání emulze na síto přímo z nádrže.

Už na začátku jsem zmínila podmínku papír nijak nebarvit a využívat jen dostupných barev. Proto jsem používala například recyklované zelené ubrousky na ruce, krabičky od vajec různých barev, vlnité lepenky, balicí papíry, dále také všechny druhy letáků distribuovaných do poštovní schránky a novinový, případně knižní papír. Při prvních zkouškách jsem dospěla k tomu, že pokud dodržíme správné postupy a hmotu řádně rozmixujeme, použít se dají téměř všechny. Některé druhy novin byly nevhodné, kvůli příliš silnému pouštění tiskařské barvy.

Všechny základní suroviny jsem vždy natrhala a alespoň na 24 hodin namočila do vody. Poté s trochou lepidla či škrobu rozmixovala a nalévala na síto. V průběhu jsem také vkládala předem připravené vystřihávané a lepené prvky a postavy.

Každý papír jsem podle šířky papíroviny lisovala a sušila alespoň 3 dny. Poté jsem doplňovala prvky, které nebylo vhodné vlepít za mokra, protože např. krepové papíry pouští barvu.

6.1.1 Knihtisk

Pro tisk textů do knihy jsem zvolila knihtisk. Převážně proto, že je to technika, která je s vývojem a rozšířením papíru úzce spjata. Vzhledem k určité uvolněnosti a různorodosti ručních papírů je to také jediný prvek v knize, který je pravidelný a vnáší určitý řád.

Používám dva způsoby využití textu. Jeden tištěný přímo na arch papíru, druhý vytištěný na pauzovacím papíře a vložený do papíroviny hned při tvorbě archu.

6.2 Didaktické divadlo

O krabici coby divadelní scéně už jsem se zmínila. Její rozměry jsou 26x34x25cm. Celé divadlo je koncipované tak, aby se do této krabice vešly veškeré rekvizity, které jsou pro představení potřebné. Hlavní postavu Tsai Luna, vynálezce papíru, jsem se jako jedinou rozhodla vytvořit plastickou. Tělo je vyrobené jen z namáčeného a nemixovaného novinového papíru, který jsem nechala uschnout. Celá hlava je otočná, ovládání je vymyšlené za dlouhý knír. Ovládání rukou je možné podobně jako u maňásků prostrčením prstů zezadu do děr v rukávech kimona, do kterého jsem Tsai Luna oblékla. Díky tomu může loutka vykonávat různé práce na výrobě papíru.

Další částí divadla je divadlo stínové, obsahující rekvizity k odehrání příběhu papíru. Scény se promítají na jednu „obrazovku“ s napnutým pauzovacím papírem. K projekci je potřeba menší reflektor nebo obyčejná lampa. Jednotlivé postavy jsem tvořila na dlouhé špejli, tak aby herec co nejméně zasahoval do obrazu.

7 POPIS DÍLA

7.1 Autorská kniha – Příběh papíru

Autorskou knihu tvoří 22 ručních papírů, které jsem nakonec vybrala. Je sešita koptskou vazbou, která je pro takovéto papíry nejvhodnější, protože je možné knihu úplně otevřít a každá dvoustrana zde funguje jako samostatná, pevně přišitá složka. Na desky jsem použila „lepenku“ z ručního papíru vyrobenou přesně jak je zmíněno v historii papíru nabíráním větší vrstvy na síto. Podle nejtypičtějšího papíru, jak ho známe jsem se rozhodla udělat desky navenek bílé, z čisté celulózy, také podle bílého řemesla, papírenství.

Patitul je doplněn o razítko vyrobené linorytem na způsob klasických čínských značek, které si písaři či umělci vyrábějí.

Příběh začíná v Číně, kde se také nejdéle zdrží, přesně podle toho, jak si Čína dlouho své tajemství nechávala pro sebe. Následně popisuje rozšíření papíru až do Evropy a jeho rozvoj s příchodem nových strojů usnadňujících práci. Nakonec zmiňuje vznik různých druhů papírů a současnost. Kniha má jednoduché lepenkové pouzdro převážně kvůli ochraně okrajů ručních papírů.

7.2 Objekt didaktického divadla

Finální verze divadla umožňuje odehrát více různých scén z historie divadla. Základní scénu tvoří prostředí s Tsai Lunem sedícím v přírodě, přemítajícím či vyrábějícím papír. Stínovým divadlem je pak možné odehrát zbytek příběhu. Od vzniku papíru, přes jednotlivé události, které vedly k tomu, že se dostal až do Evropy.

7.3 Naučná tabule

Naučná tabule formátu B2 jako jediný velkoformátový ruční papír má zanechané všechny okraje nepravidelné, přesně jako u starých map, protože jsem nemusela formát upravovat pro pozdější zpracování v knize. Obsahuje ilustrace stěžejních okamžiků v příběhu papíru (při čtení zprava doleva). Zobrazuje tedy jeho vznik v Číně, bitvu u řeky Talas, kde Arabové získali recept na jeho výrobu, šíření přes Damašek do Egypta a odtud dál do Evropy. V Evropě mapa zobrazuje španělské první papírny a italskou výrobu ve městě Fabriano s jeho vodoznakem, dále se zde nachází odkaz na vznik papírenského stroje v podobě rolí papíru valících se z území Francie. Také jsem zde zachytila výrobu papíru ze dřeva, která započala ve Švédsku a jí předcházející sběr hadrů pro jednotlivé papírny.

Tabule slouží jako obrazová mapa dokreslující obsah knihy a slouží čtenáři pro lepší představu, kde se jednotlivé děje odehrály.

8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Přínosem bych označila převážně tématické zaměření Příběh papíru. Myslím, že je to téma, které se nikdy nevyčerpá a zasloužilo by si ještě mnohá zpracování.

Vzhledem k zaměření ateliéru považuji za přínos práce právě i její didaktický aspekt a záměr předání nějaké informace. Jak v knize, tak divadle a naučné tabuli.

Co se týče tvorby ručního papíru, ukazuje další možnosti práce s papírovinou a možnosti jejího zpracování. Snad i přes veškerou náročnost postupů nabádá k podobné práci. Ráda bych demonstrovala, že bílý papír jak ho pro běžnou tvorbu známe je jen špičkou ledovce.

9 SILNÉ STRÁNKY

Myslím si, že silnou stránkou mé práce by měl být především její didaktický aspekt a objem celé tvorby. Téma papíru je nevyčerpatelné a já zde předkládám jeden z možných přístupů, (ty další už si zase může objevit sám čtenář).

Myslím, že zásadní pro celou práci je hravost jednotlivých zpracování. Mám také na mysli propojení vzdělávací a zábavné složky. Pokud půjde o pozorné čtenáře, je na každé dvoustraně co najít. Největší výzvou nakonec kromě práce s materiálem bylo také balancování tohoto pojetí. Kdy jsem se snažila vyhnout tvorbě nezáživné učební pomůcky, ale zároveň se držet dané osnovy, kterou příběh papíru tvoří a nijak do ní násilně nezasahovat.

Celý soubor společně s divadlem by tak měl tvořit ucelený balíček umožňující „osvětu“ o papíru zábavnou formou.

10 SLABÉ STRÁNKY

Mezi slabé stránky musím uvést v první řadě zejména velkou časovou náročnost celého procesu výroby takového ručního papíru i následného zpracování textů knihtiskem. Od shromáždění syrového materiálu k recyklaci, přes trhání, namáčení, mixování a samotnou tvorbu na sítu. Jelikož jsem se snažila jednotlivé strany stylově alespoň částečně odlišit, celá tvorba se tím ještě prodlužuje.

O následné sazbě textů a jejím tisku knihtiskem by se dalo říci to samé. U různých struktur papírů také tisk dopadl různě.

Další věcí je samozřejmě křehkost hotové knihy, která tak nějak neodmyslitelně patří k ručnímu papíru, ale doufám, že tak působí i na čtenáře a bude k ní přistupovat s určitým respektem.

Jde o ukázkou využití starých klasických technik, které nejspíš právě z těchto několika důvodů v čele s časovou náročností postupně téměř vymizely, ale stále mají kvality, za které bychom si jich měli cenit.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodické zdroje

1. KHEL, Richard. *Poselství papíru*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-684-8.
2. KNEIDL, Pravoslav, *Z historie evropské knihy, Po stopách knih, knihtisku a knihoven*, Praha: Svoboda, 1989. ISBN 80-205-0093-6
3. KOČMAN, Jiří Hynek. *Médium papír*. Vyd. 1. Brno: VUTIUM, 2000, 87 s. ISBN 80-214-1551-7.
4. ZUMAN, František. *Knížka o papíru*. Vydání I. Praha: Společnost přátel starožitností, 1947. 94-[II] s. Stopami věků; Sv. 18.
5. PETRŽELA, Zdeněk. *Nové nápady pro starý papír*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-478-6.

b) Internetové zdroje

6. The Story of Paper – Journeys in Time [on-line]. [cit. 2014-04-18] Dostupné z WWW:
<http://cctv.cntv.cn/lm/journeysintime/special/storyofpaper/>
7. Ruční papír ve světě [on-line] [cit. 2014-04-27] Dostupné z WWW:
<http://www.rpvl.cz/cz/rucni-papirna/rucni-papir-ve-svete>
8. Historie [on-line] [cit. 2014-04-27] Dostupné z WWW:
<http://www.muzeumpapiru.cz/cz/rucni-papirna/historie>
9. Stínové divadlo [on-line] [cit. 2014-04-18] Dostupné z WWW:
<http://czech.cri.cn/chinaabc/chapter21/chapter210101.htm>

12 RESUMÉ

My bachelor thesis deals with the phenomenon of paper as a media suitable not only for printing of finished artwork, but used as art itself.

I have chosen the form of an author's book to narrate The Story of Paper. The book bound with coptic stitch is made of handmade papers using also other kinds of work with paper, such as collage and blind stamp.

Starting in China, the story continues as the invention spread forward thanks to the Arabs. And then continues to Europe with inventions of machines that made all the manufacturing procedure easier. It describes the change of this paper craft into an industry and its consequences.

The texts of this book were printed by letterpress, as it is the most suitable form going side by side with handmade paper for so many years in the history, before other modern technologies appeared.

Other part of my work is also a didactic theatre created on the same topic, in order to perform the story by different ways of work with paper. It is inspired by the typical Chinese shadow theatre, which allows the exploitation of translucence of each paper that was used. It contains all the properties needed to show the history of paper. Also there is a main character - Tsai Lun, able to present the way paper was created.

I have also created an educational board of handmade paper into the shape of a map including illustrations depicting the most important events on the way of paper from China to Europe and to the present.

The main goal of my work is to point out the phenomenon of paper that is still quite unappreciated. In a humorous way, I try to tell the story of paper, so that my readers gain the main information of its history. I would like to make them realize that paper can tell much more than we would have expected.

13 SEZNAM PŘÍLOH

a) Klauzurní práce:

Příloha 1

Ester Tajrychová, Podzim-zima, karty, 2011

Příloha 2

Ester Tajrychová, Papírové divadlo, Adam a Eva, 2012

Příloha 3

Ester Tajrychová, Až dojdu na konec cesty, poletím, 2012

Příloha 4

Ester Tajrychová – Bajky, 2013

Příloha 5

Ester Tajrychová – Vítězný houpací kůň, 2014

b) Inspirační zdroje:

Příloha 6

Peter Callesen, Looking back, 2006

Příloha 7

Eduard Ovčáček, A když..., 1990

Příloha 8

Ester Tajrychová, Ruční papír, Materiálové zkoušky

d) Finální podoba praktické části

Příloha 9

Příběh papíru, Titul, vazba, patitul, 2014

Příloha 10

Příběh papíru, typické dvoulisty, 2014

Příloha 11

Příběh papíru, detaily, 2014

Příloha 12

Didaktické divadlo, stínové divadlo, 2014

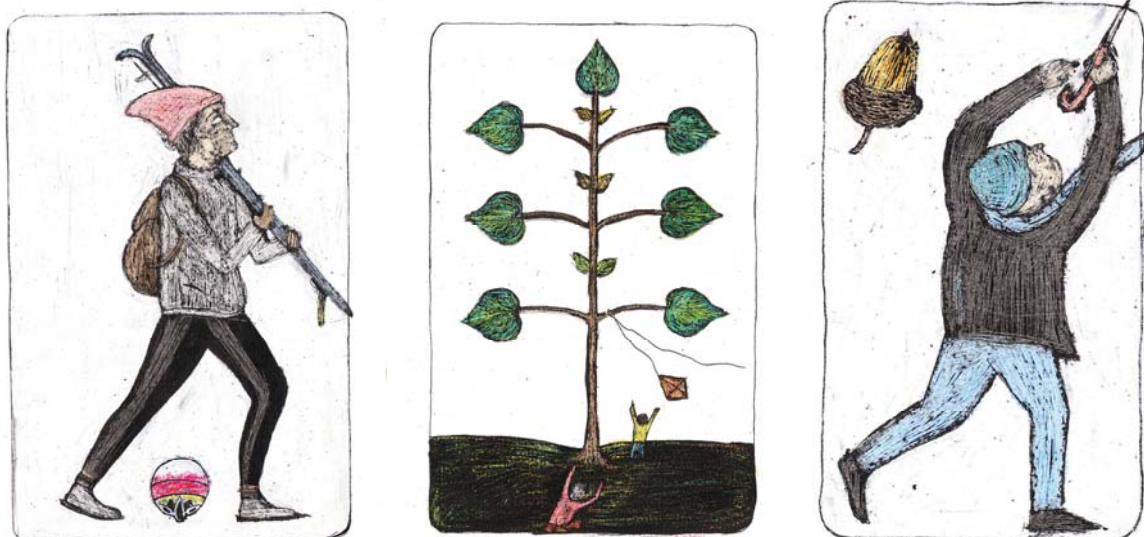
a) Tsai Lun

b) Bitva u řeky Talas

Příloha 13

Naučná tabule, 2014

Příloha 1 – Ester Tajrychová, Podzim-zima, karty, 2011

(foto vlastní)

Příloha 2 – Ester Tajrychová, Papírové divadlo, Adam a Eva, 2012

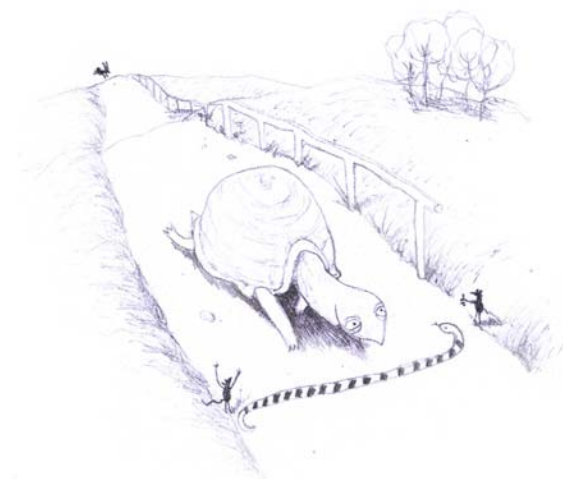
(foto vlastní)

Příloha 3 – Ester Tajrychová, Až dojdou na konec cesty, poletím, 2012

(foto Jonáš Tajrych)

Příloha 4 – Ester Tajrychová – Bajky, 2013

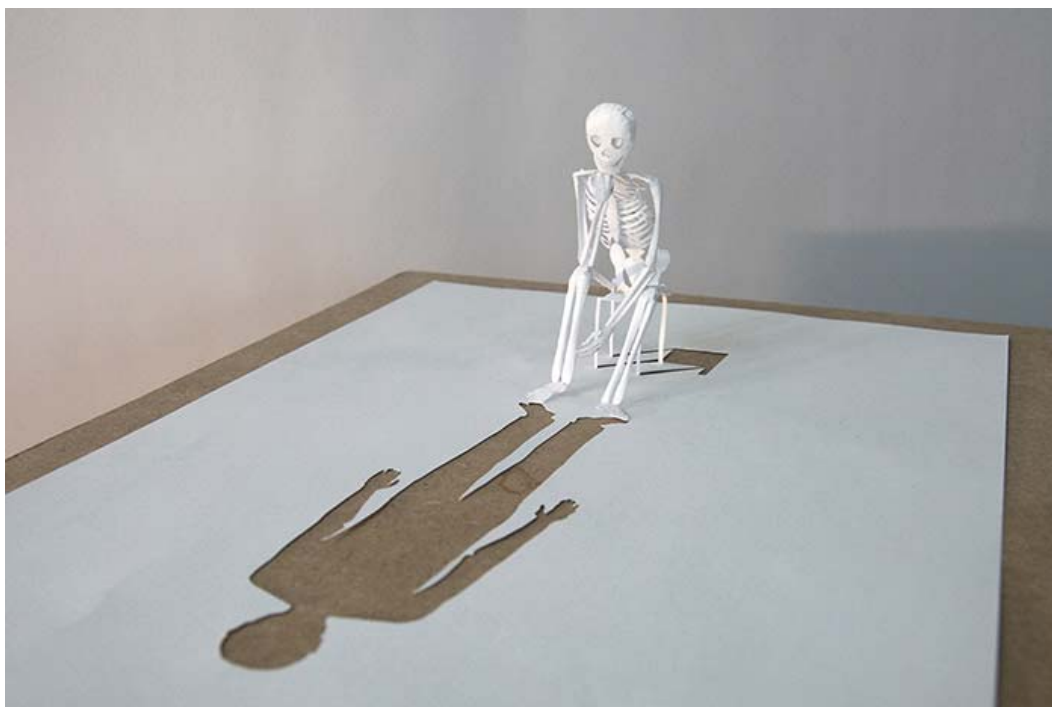
(foto vlastní)

Příloha 5 – Ester Tajrychová – Vítězný houpací kůň, 2014

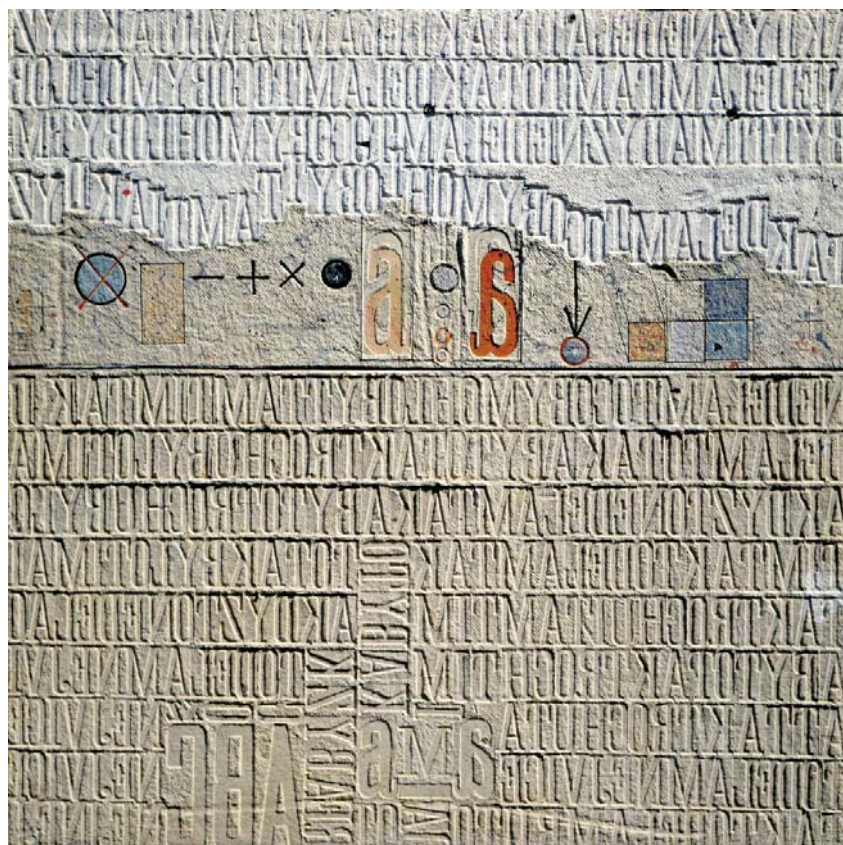
(foto vlastní)

Příloha 6 – Peter Callesen, Looking back, 2006

(zdroj: <http://www.petercallesen.com/paper/a4-papercuts/>)

Příloha 7 – Eduard Ovčáček, A když..., 1990

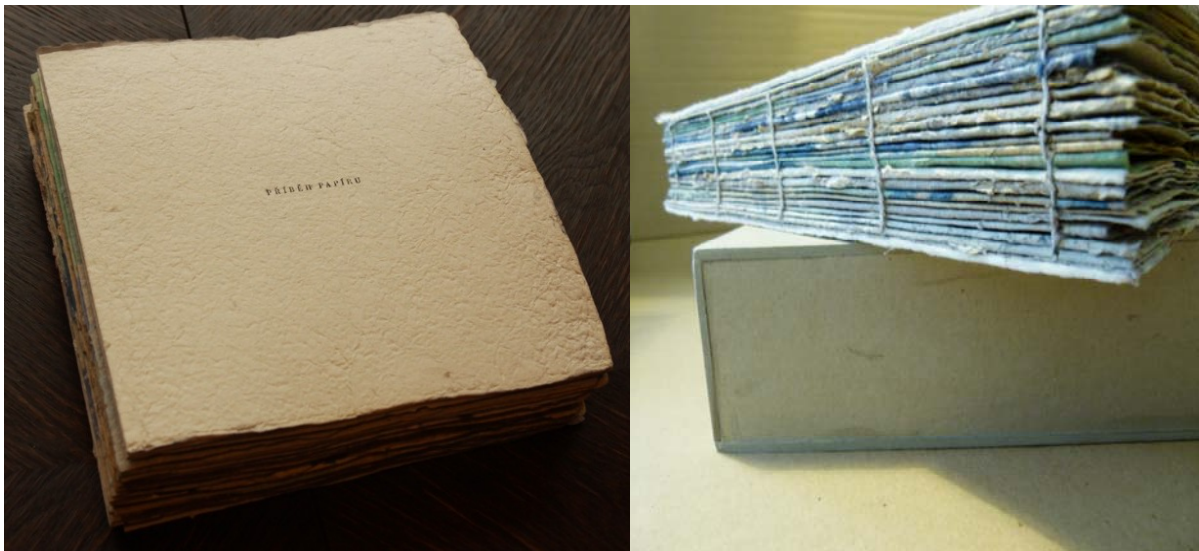
(Zdroj: <http://eduardovcacek.cz/cz/dilo/rucni-papir.html>)

Příloha 8 – Ester Tajrychová, Ruční papír, Materiálové zkoušky

(foto vlastní)

Příloha 9 – Příběh papíru, Titul, vazba, patitul, 2014

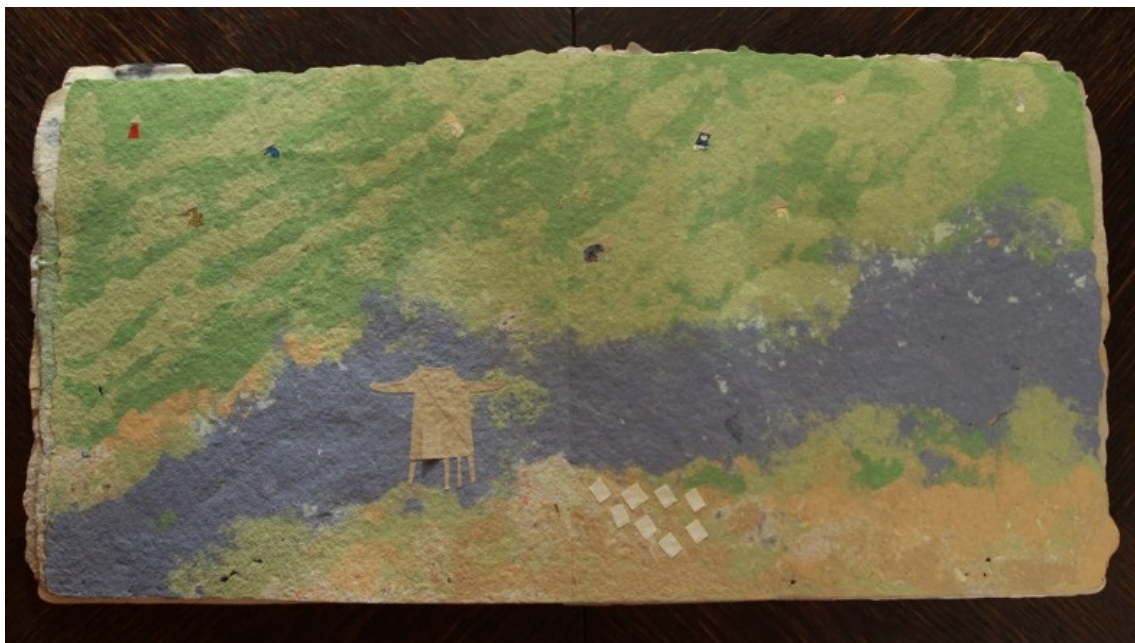

(foto Nela Pazourková)

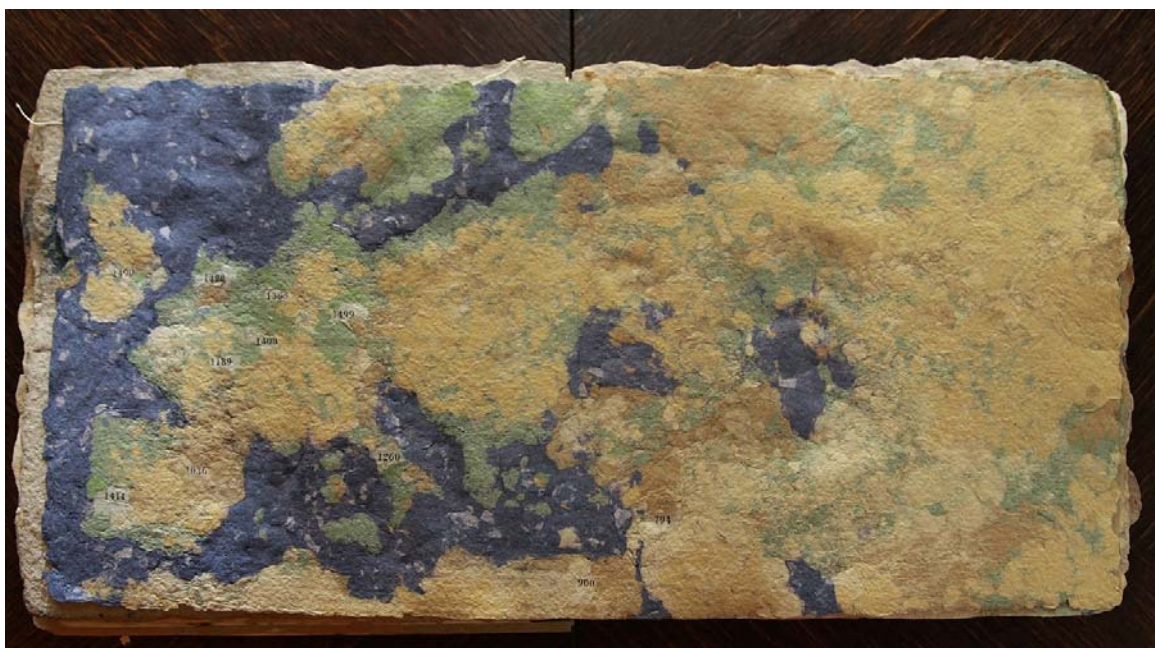

(foto Nela Pazourková)

Příloha 10 – Příběh papíru, typické dvoulisty, 2014

(foto Nela Pazourková)

(foto Nela Pazourková)

Příloha 11 – Příběh papíru, detaily

(foto Nela Pazourková)

(foto Nela Pazourková)

(foto Nela Pazourková)

Příloha 12 – Didaktické divadlo, stínové divadlo, 2014

a) Tsai Lun

(foto vlastní)

b) bitva u řeky Talas

(foto vlastní)

Příloha 13 - Naučná tabule, 2014

(foto vlastní)